Oświadczenie złożone
przez senatora Wadima Tyszkiewicza
na 7. posiedzeniu Senatu
w dniu 6 marca 2024 r.

Oświadczenie skierowane do minister klimatu i środowiska Pauliny Hennig-Kloski

Szanowna Pani Minister!

W imieniu przedsiębiorców prowadzących małe lokalne sklepy o powierzchni do 500 m^2 zwracam się o zajęcie stanowiska oraz odpowiedzi na pytania związane z planowanym wejściem w życie w dniu 1 stycznia 2025 r. nowelizacji ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi wprowadzającej system kaucyjny.

Obawy przedsiębiorców budzi niski poziom zaawansowania prac związanych z realizacją założeń systemu kaucyjnego. Przedsiębiorcy są przekonani, że wejście ustawy w życie w obecnym kształcie już 1 stycznia 2025 r. wywoła ogromny chaos i bezpośrednio uderzy w polskich małych i średnich przedsiębiorców. System będzie eskalował problemy finansowe i organizacyjne prowadzonych przez nich sklepów, które i tak zmagają się w ostatnim czasie z wieloma wyzwaniami i wymagającym rynkiem, m.in. problemem podniesionej płacy minimalnej, zniesienia zerowej stawki VAT czy utrzymania osłonowych taryf energii. Przedsiębiorcy stwierdzają z przykrością, że ustawa w obecnym kształcie preferuje duże i dysponujące zasobami finansowymi sieci zagraniczne, które tym samym stać na szybką organizację i automatyzację procesów. Należy mieć na uwadze, że sieci te zlokalizowane są głównie w miastach i są odpowiedzią na potrzeby dużych aglomeracji.

Według dostępnych szacunków ponad 55 tysięcy sklepów ze względu na swój metraż, np. sklepy małometrażowe, o powierzchni poniżej 200 m^2, znajdzie się poza systemem kaucyjnym, a dziś stanowią one 80% wszystkich lokalnych sklepów w Polsce. Większość tych sklepów zlokalizowana jest w mniejszych miejscowościach i na wsiach. Warto podkreślić, że mieszkańcy terenów wiejskich stanowią dziś aż 40% polskiego społeczeństwa. System kaucyjny w obecnym kształcie może doprowadzić do zamknięcia placówek, co będzie stanowiło wykluczenie mieszkańców mniejszych miejscowości i terenów wiejskich, dla których lokalny, mały sklep jest często jedynym punktem sprzedaży w okolicy. Wielu tych mieszkańców nie ma dostępu do dużych sklepów, co w konsekwencji może dla nich oznaczać brak zwrotu poniesionej już kaucji, wynikającej z obowiązku prawnego, i negatywnie wpłynąć na ich nastroje. Należy również zwrócić uwagę na to, że konsument najprawdopodobniej będzie chętniej robił zakupy w mniejszych sklepach, jeśli jednocześnie będzie mógł w nich oddać opakowanie zwrotne. Niezapewnienie tego placówkom zlokalizowanym na tych obszarach może spowodować stopniowe wykluczanie sklepów o powierzchni poniżej 200 m^2 z polskiego rynku, a w następstwie osłabienie lokalnej gospodarki. Dodatkowo, jak wskazują doświadczenia innych krajów, nieprzystąpienie do takiego systemu może spowodować spadek obrotów każdej z tych placówek nawet o 30%, co w konsekwencji również negatywnie odbije się na polskim lokalnym handlu niezależnym.

Przy obecnych bardzo wysokich obciążeniach finansowych dla przedsiębiorców, niepewności rynkowej i niskiej rentowności biznesu dodatkowe obciążenia związane z systemem kaucyjnym, a przede wszystkim brak jasnych uregulowań co do funkcjonowania systemu kaucyjnego, doprowadzą do problemów organizacyjnych oraz finansowych naszych małych sklepów i kolejnych upadłości w tej branży. Przedsiębiorcy będą musieli się zmierzyć z obowiązkiem pobierania i zwracania kaucji, koniecznością fizycznego odbioru opakowań od konsumentów, logistyką w tym zakresie oraz współpracą z operatorami systemu kaucyjnego czy przechowywaniem zebranych surowców.

Sytuacja jest tym trudniejsza, że ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw jest dokumentem ogólnym, w którym brakuje wielu istotnych zapisów. To sprawia, że organizacja procesu po stronie producentów, potencjalnych operatorów, a przede wszystkim sklepów jest w zasadzie niemożliwa. Niestety dziś, na 10 miesięcy przed wejściem w życie nowych przepisów, brakuje najważniejszych informacji. Jaka będzie częstotliwość odbioru odpadów? Czy opakowania będą mogły być zgniatane, jeśli nie utrudni to ich przechowywania? Jak przechowywane oraz transportowane mają być opakowania po produktach mlecznych, stanowiące realne zagrożenie sanitarne? Czy opłata manipulacyjna będzie zróżnicowana ze względu na sposób zbiórki oraz powierzchnię sklepu? Kim są operatorzy, którzy mają ustalić zasady współpracy i podpisać umowę

ze sklepem?

Wiedza na temat każdego z tych elementów jest niezbędna do tego, aby przedsiębiorcy prowadzący sklepy mogli przygotować się do wejścia w życie nowego obowiązku prawnego, w tym podpisać stosowne umowy z operatorami, zaopatrzyć się w stosowne urządzenia do recyklingu, dostosować oprogramowanie sprzedażowe i przeszkolić pracowników do wykonywania nowych obowiązków.

Apeluję o naprawę już teraz błędnych rozwiązań, tj. o wydłużenie do dnia 1 stycznia 2026 r. terminu wprowadzenia systemu kaucyjnego, stopniowe wprowadzanie systemu kaucyjnego obejmujące kolejne frakcje – opakowania po mleku w drugiej kolejności – a także przedefiniowanie pojęcia opakowań podlegających systemowi kaucyjnemu jako niebędących odpadem. Kaucja, podobnie jak w przypadku butelki zwrotnej, powinna być liczona w całym łańcuchu, począwszy od producenta.

Wadim Tyszkiewicz